

Nairobi

Konsulära utredningen

Nedan sammanfattas de förslag som ambassaden i Nairobi bedömer vara relevanta att lämna synpunkter/kommentarer på.

1. Förslag- personkrets

Konsulärt ekonomiskt bistånd och konsulärt stöd ska kunna ges till svenska medborgare oavsett var de är bosatta, dvs även till personer som utvandrat från Sverige. Till skillnad från tidigare föreslås rätten till konsulärt ekonomiskt bistånd bedömas i två steg. Det första steget innebär en granskning av huruvida den hjälpsökande ingår i någon av de kategorier av personer som kan få konsulärt ekonomiskt bistånd eller konsulärt stöd. Det andra steget består av en prövning av om den hjälpsökande har sådana behov och befinner sig i en sådan situation att det med hänsyn till alla omständigheter är rimligt att staten beviljar ett konsulärt ekonomiskt bistånd eller annan form av konsulärt stöd. Dvs en svensk medborgare bosatt i Kenya skulle passera först steget men det skulle i många fall sannolikt inte bedömas rimligt att staten beviljas ekonomiskt bistånd vid en sammanvägd bedömning.

Ambassadens kommentar: Bra ändring med hänsyn till de situationer vi möter i vårt konsulära arbete. Tex personer som inte själva valt att lämna Sverige och som inte själva ändrat sin folkbokföring. Även om möjligheten till konsulärt ekonomiskt bistånd fortsatt kommer vara mycket begränsad, öppnar den nya skrivningen upp för bistånd till tex denna grupp om övriga kriterier är uppfyllda.

2. Förslag- Ändrad personkrets för konsulärt (kris)stöd

Lagen om konsulära katastrofinsatser har aldrig tillämpats. Sverige har dock arbetat ”i andan” av lagstiftningen under de senaste årens större konsulära händelser. Utredningen föreslår att lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd (LKEB) uppdateras så att den kan tillämpas i en krissituation. Den nya regleringen i LKEB föreslås bli stramare än lagen om konsulära katastrofinsatser vad gäller personkrets. Avgränsningen innebär till exempel att familjemedlemmar till svenska medborgare som inte är bosatta i Sverige i regel inte kan få konsulärt ekonomiskt bistånd eller konsulärt stöd. Enligt utredningens bedömning innebär förslagen inte någon väsentlig skillnad jämfört med LKEB, men lagen kommer nu uttryckligen ta sikte även på krissituationer.

Ambassadens kommentar: Ambassaden vill lyfta att en konsekvens av förändringen är att Sverige vid en akut krissituation där evakuering blir aktuell skulle splittra familjer. I en situation där exempelvis endast en av föräldrarna är svensk medborgare eller ett nyfött barn inte hunnit registreras som svensk medborgare blir konsekvensen potentiellt sätt mycket stor. Ambassaden vill lyfta barnkonventionen och barns rätt till båda sina föräldrar.

3. Förslag- Bosättningsbegreppet

Sedan tidigare gäller att en person måste vara bosatt i Sverige för att ha rätt till konsulärt stöd. Utredningen föreslår nu tillägget att personen även ska ha laglig rätt att vistas i Sverige. Dvs en person med utvisningsbeslut som ej har uppehållsrätt men som fortsatt är bosatt i Sverige ska inte kvalificera för konsulärt bistånd.

Ambassadens kommentar: Ambassaden bedömer att det är rimligt att en person utan laglig rätt att vistas i Sverige inte bör ha rätt till konsulärt stöd. Svenska utlandsmyndigheter bör inte lägga resurser på personer som saknar uppehållsrätt i Sverige. Ambassaden vill dock framföra att det i praktiken tar relativt mycket tid i anspråk att utreda uppehållsrätten.

Därtill vill ambassaden framföra att det kan finnas situationer när en person blivit utskriven från Sverige mot sin vilja och inte kunnat ta del av/bestrida beslut från Migrationsverket om återkallande av PUT. Ambassaden ser gärna

att en skrivning om individuell bedömning för särskilt ömmande fall läggs till.

4. Förslag- ökade krav på identifiering

Den som ansöker om konsulärt ekonomiskt bistånd eller begär konsulärt stöd ska styrka sin identitet. Om det finns särskilda skäl ska han eller hon i stället göra sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. Det har i nuvarande lagstiftning endast pointerats att detta är viktigt när det gäller ekonomiskt bistånd, men nu förtydligas att detta även gäller andra former av konsulärt stöd. Utredaren hänvisar till att staten ska använda sina resurser där de gör mest nytta och alltså hjälpa dem som faktiskt har rätt till och behov av konsulärt bistånd och stöd. En annan viktig aspekt är att både det konsulära ekonomiska biståndet och det övriga konsulära stödet i många fall syftar till att hjälpa personer att återvända hem till Sverige. Mot den bakgrunden måste det kunna säkerställas att den enskilde är den som han eller hon uppger sig vara. Det konsulära biståndet ska inte kunna utnyttjas av personer som vill ta sig till Sverige men inte har en rätt att bo här.

Ambassadens förslag: Den stora arbetsbördan för ambassaden handlar inte om ekonomiskt bistånd, utan om annat konsulärt stöd så som hjälp till självhjälp. Bra att också denna form av konsulärt stöd uppmärksammas och att det tydliggörs att ambassadens ska använda sina resurser på personer som har rätt att återvända till Sverige.

5. Förslag- kriterier för ekonomiskt bistånd

Konsulärt ekonomiskt bistånd och konsulärt stöd får endast ges om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och det är rimligt att staten ger sådant bistånd och stöd. Denna princip gäller i nuvarande lag, men föreslås förtydligas genom nedan kriterier att ta hänsyn till i bedömningen.

- situationens allvar och betydelse,
- om Utrikesdepartementet har avrått från att resa till platsen där hjälpbehovet uppstått,

- vilket land den enskilde är bosatt i och medborgare i,
- om den enskilde har vidtagit rimliga åtgärder för att förhindra eller lösa den uppkomna situationen,
- om den enskilde är särskilt utsatt, och
- övriga omständigheter.

Ambassadens kommentar:

- 1) Bra att det förtydligas att resa mot UD:s avrådan bör tala emot att ge konsulärt ekonomiskt bistånd eller annat stöd. Utredaren menar att enskilda personer inte bör kunna bege sig till farliga platser och sedan räkna med att staten ska bistå dem med hjälp i situationer som de själva medvetet tagit en risk för att försätta sig i. Detta sänder en viktig signal till svenskar som tex befinner sig i Somalia. Bra också att utredaren tydliggör att en mer nyanserad bedömning bör göras om en person redan befinner sig på en plats när UD meddelar en avrådan. Personen i fråga har då inte agerat mot någon rekommendation och bör därför inte klandras. Detta särskilt viktigt i vår region där exempelvis social och politisk oro kan uppstå oförutsett.
- 2) Ambassaden delar utredarens bild av att människor har olika förmåga och förutsättningar att på egen hand eller med hjälp av egna resurser ta sig ur en uppkommen nödsituation. Utredningen anser därför att det konsulära stödet även i framtiden måste kunna anpassas till om den hjälpsökande av olika skäl är särskilt utsatt. I utredningen nämns att barn kan vara särskilt utsatta. Ambassaden vill lyfta att även unga vuxna kan vara särskilt utsatta, inte minst personer drabbade av hedersrelaterat våld och förtryck. Och inte minst utifrån att sociala myndigheter i Sverige i regel har mindre möjligheter att bistå en myndig person ekonomiskt än en minderårig. Ambassadens möjlighet att erbjuda konsulärt ekonomiskt bistånd kan då vara avgörande för att en ung utsatt person ska kunna återvända till Sverige.

6. Förslag- Återbetalning av ekonomiskt bistånd

Enligt den nuvarande lagstiftning är vårdnadshavaren återbetalningsskyldig för konsulärt ekonomiskt bistånd som lämnats till en person under 18 år (9 § andra stycket LKEB). Utredaren föreslår att det i särskilda skäl ska gå att framställa ersättningsskyldigheten mot den underårige. Att undantagsvis kunna kräva underåriga själva på kostnaden motiveras med att det kan finnas situationer då äldre barn reser och vistas utomlands på eget ansvar eller där en underårig har eget hushåll eller en privat förmögenhet. Det föreslås att utlandsmyndigheterna ska kunna bevilja konsulärt ekonomiskt bistånd för den underåriga om övriga förutsättningar är uppfyllda och om det är förenligt med vårdnadshavarnas önskemål eller socialtjänstens direktiv.

Ambassadens kommentar: En person under 18 år har som regel inte rättslig handlingsförmåga, dvs inte rätt att ingå rättsligt bindande avtal. Ambassaden efterfrågar förtydligande kring vad som gäller för minderåriga och möjligheten att ansöka om konsulärt ekonomiskt bistånd.

I ambassadens verksamhetsområde hanteras ärenden där minderåriga mot sin vilja förs från Sverige för att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. I första hand bör sociala myndigheter i Sverige bistå den unge ekonomiskt, men ambassaden vill föreslå att det i vissa ärenden bör kunna övervägas att ge ekonomiskt bistånd utan vårdnadshavarens samtycke. I hedersärenden skulle ett inhämtande av sådant samtycke riskera att försätta den drabbade personen i ytterligare fara, då familjen ofta utgör det direkta hotet.

7. Förslag ny definition av konsulärt stöd

Utredaren föreslår att konsulärt stöd definieras tydligare, detta för att visa på att den konsulära stödverksamhet som utrikesförvaltningen idag bedriver nästan uteslutande består av så kallad faktiskt handlande, snarare än ekonomiskt bistånd. Det rör sig till exempel om kontakter med nödställda, deras närstående, berörda myndigheter i Sverige och utlandet, sjukhus, vårdinrättningar, försäkringsbolag, researrangörer eller andra företag som av olika anledningar kommit i kontakt med nödställda.

Ambassadens kommentar: Ambassaden vill här särskilt lyfta arbetet med att bistå strandsatta barn och personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. För att kunna bedöma vilka personer som ambassaden och UD ska försöka bistå hem till Sverige, lägger ambassaden och svenska myndigheter ner omfattande arbete på att utreda den utsatta personens situation. Majoriteten av hjälpsökande leder inte till ett konsulärt ärende, ett arbete som därmed inte blir synlig i ambassadens ärendestatistik.